

การวิจัยทางการบริหารการศึกษา

- ผศ.ดร.วาโร เฟื่องสวัสดิ์

การวิจัยทางการบริหารการศึกษา

ผศ.ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์¹

การวิจัยทางการบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการค้นคว้าอย่างมีระบบเพื่อมุ่งสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการบริหารการศึกษาและพัฒนาเป็นทฤษฎีการบริหารการศึกษา การวิจัยทางการบริหารศึกษามีขอบข่ายจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ ยึดทฤษฎีเป็นหลัก ยึดการวิจัยเป็นหลัก และยึดการปฏิบัติเป็นหลัก โดยสามารถทำวิจัยในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร 2) องค์กร 3) นโยบายและการวางแผน 4) แรงจูงใจ 5) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 6) การสร้างทีมงาน และ 7) การประเมินโครงการ

Research on educational administration is a systematically investigation process for aiming to create the body of knowledge ready to be applied for solving problems or developing educational administration and is able to develop into an educational administration theory. The scope of research on educational administration comprises 3 types: theory-based, investigation-based, and practice-based. Research can be carried out on these themes: 1) administrator, 2) organization, 3) policy and plan, 4) motivation, 5) educational resources administration, 6) team building, and 7) project evaluation.

บทนำ

การวิจัยเป็นกระบวนการค้นคว้าอย่างมีระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาหรือที่เรียกว่าการวิจัยทางการบริหารการศึกษาจึงเป็นการวิจัยที่มุ่งสร้างองค์ความรู้ทางด้านการบริหารการศึกษา เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการบริหารการศึกษาและจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาต่อไป

สำหรับบทความนี้จะได้นำเสนอเนื้อหาตามลำดับดังนี้ ความหมายของการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี การวิจัยและการปฏิบัติ ขอบข่ายการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

ความหมายของการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ดังนี้

Glatter (1979 : 16 อ้างถึงใน วิจิตร ศรีสะอ้าน และทองอินทร์ วงศ์ไธธร. 2540 : 19) กล่าวว่า การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานภายในของสถานศึกษา การศึกษา

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา ซึ่งได้แก่ ชุมชน และการศึกษาเกี่ยวกับองค์การที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลสถาบันศึกษานั้นๆ

ฮัลเลอร์และแนปป์ (Haller and Knapp. 1985 : 161) กล่าวว่า การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึงการศึกษาความสัมพันธ์ที่เป็นรูปแบบระหว่างองค์ประกอบที่พบเห็นเป็นประจำ 5 ประการ คือ 1) เนื้อหาสาระ (Subject matter) 2) ผู้เรียน (Learners) 3) ครู (Teachers) 4) สภาพแวดล้อม (Milieus) และ 5) ผู้บริหาร (Administrators)

วิจิตร ศรีสะอ้าน และทองอินทร์ วงศ์โสธร (2540 : 20) กล่าวว่า การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึง การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การ ผู้บริหาร ครู นักเรียนนักศึกษา การเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม โดยมีจุดเน้นที่ภารกิจและกระบวนการทำงานร่วมกันในอันที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2548 :10) กล่าวว่า การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงในสาขาการบริหารการศึกษาโดยใช้วิธีการที่มีระบบ แบบแผน และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาที่เชื่อถือได้

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ความจริงโดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู นักเรียน การเรียนการสอน สถาบัน การศึกษาและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานในสถาบันการศึกษารรลู่วัตถุประสงค์

ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติ

ทฤษฎี (Theory) การวิจัย (Research) และการปฏิบัติ (Practice) ต่างมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

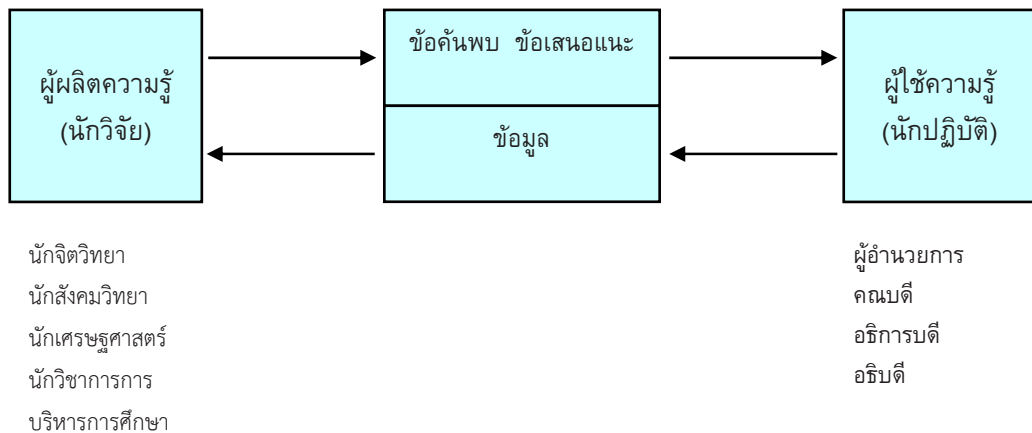
1. ความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับทฤษฎี

ในการวิจัยนั้น นักวิจัยอาจจะเริ่มต้นแสวงหาปัญหาจากการปฏิบัติ หรือทฤษฎี หรือทั้งสองอย่าง การเริ่มต้นที่ทฤษฎีก็คือการใช้ทฤษฎีเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้นักวิจัยสามารถกำหนดปัญหา กำหนดสมมติฐาน กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดสอบสมมติฐานได้โดยอาศัยทฤษฎีเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของ Bass and Avolio (1990 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวีสต์. 2549 : 41-44) ที่ระบุว่าประกอบด้วยผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ซึ่งได้แก่ การให้รางวัลตามสถานการณ์ (Contingent Reward) และการบริหารแบบวางเฉย (Management by Expectation) และผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ (Transformational Leadership) ซึ่งได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) การสร้างบารมี (Charismatic) การคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคคล (Individual Consideration) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) และการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) จากทฤษฎีนี้นักวิจัยสามารถนำไปกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัยได้ นอกจากนี้ข้อค้นพบหรือผลการวิจัยที่ได้รับการยืนยันว่าถูกต้องหรือทำการวิจัยหลายๆ ครั้งก็ให้ผลเช่นเดิม ในลักษณะนี้ข้อค้นพบดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎี

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยกับการปฏิบัติ

การวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเป็นการผลิตความรู้ ส่วนการปฏิบัติเป็นการใช้ความรู้ นักวิจัยทางด้านการบริหารการศึกษา หรือผู้ผลิตความรู้ (Research Producer) ได้แก่ นักวิชาการแขนงต่างๆ จะทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย แสวงหาและสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ในขณะที่เดียวกันนักปฏิบัติ หรือผู้บริโภค (Research Consumer) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งกลุ่มนี้จะพยายามแสวงหาความรู้ที่ผลิตมาใช้ในการแก้ปัญหาในการบริหารงานของตน

การผลิต (การวิจัย) และการใช้ความรู้ (การปฏิบัติ) เป็นสิ่งคู่กัน ซึ่งสามารถแสดงภาพของความสัมพันธได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตความรู้และผู้ใช้ความรู้

จากภาพที่ 1 อาจกล่าวได้ว่าผู้ผลิตความรู้และผู้ใช้ความรู้มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

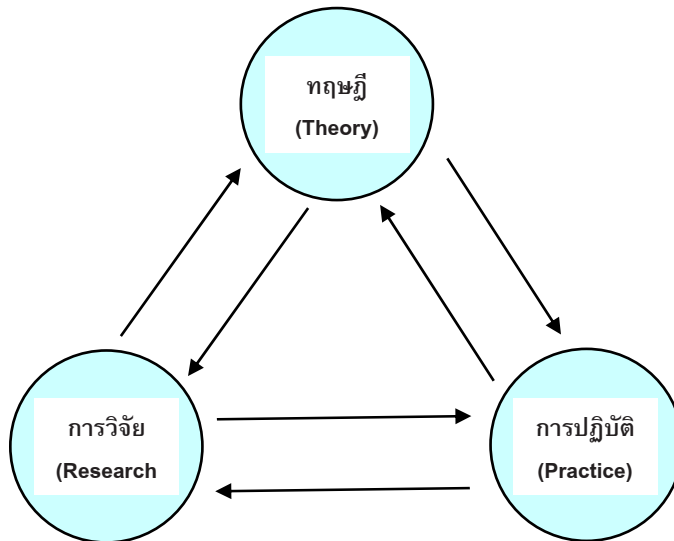
1) การปฏิบัติคือแหล่งข้อมูล การปฏิบัติเป็นแหล่งข้อมูลของนักวิจัย นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติ ถ้าไม่มีการปฏิบัติก็จะมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวิจัย เช่น นักวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนย่อมต้องการข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติเป็นแหล่งข้อมูลของนักวิจัย

2) ข้อค้นพบช่วยสนับสนุนหรือโต้แย้งการปฏิบัติ นักวิจัยต้องการข้อมูลจากนักปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย นักปฏิบัติต้องการข้อมูลซึ่งเป็นข้อค้นพบจากนักวิจัยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานหรือใช้แก้ปัญหาการปฏิบัติงาน ข้อค้นพบที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติอาจนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง

3) ข้อเสนอแนะให้แนวทางในการปฏิบัติ โดยทั่วไปนักวิจัยจะให้ข้อเสนอแนะสองด้าน ด้านหนึ่งสำหรับผู้ปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ส่วนอีกด้านหนึ่งสำหรับผู้ผลิตความรู้ ซึ่งได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ

ทฤษฎีจะเป็นกรอบของการปฏิบัติ เช่น ทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg จะเป็นกรอบการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้สำหรับการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีหลักในการดำเนินงาน คือ 1) จัดให้มีสิ่ง ที่สร้างความพึงพอใจในงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) จัดสิ่งที่ไม่สร้างความไม่พึงพอใจในงานให้เหลือน้อยที่สุด เป็นต้น จากแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติที่กล่าวมาสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติ

ขอบข่ายของการวิจัยทางการบริหารการศึกษา

การวิจัยทางการบริหารการศึกษาสามารถจำแนกขอบข่ายออกได้ 3 ประเภท ได้แก่ การยึดทฤษฎีเป็นหลัก การยึดการวิจัยเป็นหลัก และการยึดการปฏิบัติเป็นหลัก ซึ่งแต่ละประเภทมีผลการศึกษา ดังนี้

1. การยึดทฤษฎีเป็นหลัก

การจำแนกขอบข่ายโดยยึดทฤษฎีเป็นหลักนั้น เป็นการใช้นวัตกรรม ทฤษฎีเป็นแนวทางในการจำแนก ขอบข่ายการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่านักการศึกษาได้จำแนกขอบข่ายของทฤษฎี ทางการบริหารการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

ซิลเวอร์ (Paula Silver, 1983) ได้แบ่งทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ งานวิจัยทางการบริหารการศึกษาจึงจำแนกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) งานวิจัยเกี่ยวกับองค์การ 2) งานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจ 3) งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 4) งานวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ 5) งานวิจัยเกี่ยวกับบุคคลใน องค์การ และ 6) งานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการจูงใจ

โบยัน (Boyan. 1988 อ้างถึงใน วิจิตร ศรีสะอาด และทองอินทร์ วงศ์โสธร. 2540 : 27) ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือคู่มือการวิจัยทางการบริหารการศึกษาของอเมริกัน ได้กล่าวถึงขอบข่ายของหนังสือเล่มนี้ว่าประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เกี่ยวกับผู้บริหาร 2) ส่วนที่เกี่ยวกับองค์กร 3) ส่วนที่เกี่ยวกับการเงินและงบประมาณ 4) ส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองและการกำหนดนโยบาย และ 5) ส่วนที่เกี่ยวกับหัวข้อพิเศษ

ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001) ได้แบ่งกลุ่มทฤษฎีการบริหารออกเป็น 11 กลุ่ม ดังนั้น งานวิจัยทางการบริหารการศึกษาจึงจำแนกออกได้ 11 กลุ่ม ดังนี้ 1) งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียน 2) งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน 3) งานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจ 4) งานวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างของโรงเรียน 5) งานวิจัยเกี่ยวกับนักวิชาชีพในโรงเรียน 6) งานวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ 7) งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มการทำงาน 8) งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 9) งานวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจ 10) งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสาร และ 11) งานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียน

2. การยึดการวิจัยเป็นหลัก

การจำแนกขอบข่ายโดยยึดการวิจัยเป็นหลักนั้น เป็นการใช้อรรถกถาหรือผลของการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการจำแนกขอบข่ายการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามื่อนักการศึกษาได้ทำการวิจัยไว้ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด, กาญจน์ เรืองมนตรี และสุรทอง ศรีสะอาด (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์งานวิจัยทางการบริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 7 กลุ่ม เรียงตามอันดับที่ทำมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) เกี่ยวกับการจัดองค์การ (Organizing) 2) เกี่ยวกับการจัดบุคคล (Staffing) 3) เกี่ยวกับความต้องการและการพัฒนา (Need and Development) 4) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation between Variables) 5) เกี่ยวกับการวางแผน (Planning) และ 6) เกี่ยวกับการประเมินผล (Evaluation)

พิสมร วิญญูกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้านการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยทำการศึกษา 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย ทักษะคุณลักษณะ และภาวะผู้นำ 2) ด้านองค์การ ประกอบด้วย การปรับตัว การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การบูรณาการ และการรักษาแบบแผน 3) ด้านนโยบายและการเมือง ประกอบด้วย นโยบายระดับชาติ นโยบายบริหาร และนโยบายเฉพาะกิจ 4) ด้านเศรษฐศาสตร์และการคลัง 5) ด้านหัวข้อพิเศษ ประกอบด้วย กฎหมายการศึกษา และความเสมอภาคทางการศึกษา

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2548 : 128-131) ได้วิเคราะห์งานวิจัยทางการบริหารการศึกษาโดยทำการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มตามเนื้อหาสาระ ผลการวิจัยพบว่ามี 6 กลุ่ม คือ 1) งานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนการศึกษา 2) งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะ ศักยภาพและการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา 3) งานวิจัยเกี่ยวกับองค์การและการพัฒนาองค์การทางการศึกษา 4) งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งมี 8 กลุ่มเนื้อหาย่อย ได้แก่ (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การบริหารงานบุคคล (3) การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (4) การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม (5) การบริหารงานกิจการนักเรียนและนักศึกษา (6) การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน (7) การบริหารจัดการ

นวัตกรรมและสารสนเทศ และ (8) การบริหารเวลา 5) งานวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบ และการใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคการบริหารการศึกษา และ 6) งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลและติดตามโครงการทางการศึกษา

3. การยึดการปฏิบัติเป็นหลัก

ผู้ปฏิบัติในการบริหารการศึกษาคือนักบริหารการศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อธิการบดี หรือคณบดี เป็นต้น ผู้บริหารเหล่านี้ทำหน้าที่บริหารในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ในการบริหารงานนั้น ผู้บริหารย่อมปฏิบัติภารกิจทางการบริหารการศึกษาตามกระบวนการบริหารที่เหมาะสม ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวสามารถจำแนกออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ระดับของการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

มิติที่ 2 ภารกิจในการบริหาร ภารกิจในการบริหารจะขึ้นอยู่กับระดับหรือประเภทของการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งภารกิจในการบริหารออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคคล 3) งานงบประมาณ และ 4) งานบริหารทั่วไป

มิติที่ 3 กระบวนการบริหาร กระบวนการบริหารมีหลายแนวคิด ทฤษฎี เช่น กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Henri Fayol ประกอบด้วยลำดับขั้นการบริหาร 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organization) 3) การสั่งการ (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordination) และ 5) การควบคุมงาน (Controlling) หรือกระบวนการบริหารแบบ POSDCoRB ของ Gulick and Urwick มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) 4) การควบคุมงาน (Directing) 5) การประสานงาน (Coordinating) 6) การเสนอรายงาน (Reporting) และ 7) การงบประมาณ (Budgeting) เป็นต้น

เมื่อนำทั้ง 3 มิติ คือ ระดับของการศึกษา ภารกิจในการบริหาร และกระบวนการทางการบริหารมาประกอบกันจะได้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการวิจัยทางการบริหารการศึกษา กล่าวคือ มิติแรกจะเป็นระดับของการศึกษา การศึกษาแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน มีหลักสูตรแตกต่างกัน นักเรียนนักศึกษาที่มีวุฒิภาวะแตกต่างกัน ครูอาจารย์มีความแตกต่างกัน ดังนั้น เนื้อหาสาระการวิจัยจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกงานวิจัยตามระดับของการศึกษาได้ ดังนี้

- 1) การวิจัยทางการบริหารการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย
- 2) การวิจัยทางการบริหารการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) การวิจัยทางการบริหารการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา
- 4) การวิจัยทางการบริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

นอกจากนี้ ในแต่ละระดับหรือประเภทของการศึกษา มิติทางด้านภารกิจ และกระบวนการในการบริหารการศึกษา ยังเป็นกรอบสำคัญในการกำหนดขอบข่ายการวิจัยทางการบริหารการศึกษา นักวิจัยอาจจะเน้นภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างหรือเน้นกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน การวิจัยที่

จำแนกตามระดับหรือประเภทของการศึกษา เช่น การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา เป็นต้น การวิจัยที่จำแนกตามภารกิจในการบริหาร เช่น การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน เป็นต้น การวิจัยที่จำแนกตามกระบวนการ เช่น การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนในโรงเรียน การวิจัยเกี่ยวกับการจัดองค์การในโรงเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาขอบข่ายการวิจัยโดยยึดทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติ สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยทางการบริหารการศึกษามี 7 ประเภท ได้แก่

1. การวิจัยเกี่ยวกับผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2) การวิจัยเกี่ยวกับอำนาจ 3) การวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจ และ 4) การวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. การวิจัยเกี่ยวกับองค์การ ประกอบด้วย 1) การวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ 2) การวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ 3) การวิจัยเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์การ 4) การวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพองค์การ 5) การวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพองค์การ และ 6) การวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพองค์การ
3. การวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน ประกอบด้วย 1) การวิจัยเกี่ยวกับนโยบาย และ 2) การวิจัยเกี่ยวกับการวางแผน
4. การวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ
5. การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ 2) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล 3) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ 4) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 5) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา 6) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 7) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารนวัตกรรมและสารสนเทศ และ 8) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเวลา
6. การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างทีมงาน
7. การวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

สรุป

การวิจัยทางการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ความจริง โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู นักเรียน การเรียนการสอน สถาบัน การศึกษาและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานในสถาบันการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์

ทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือทฤษฎีจะเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และยังใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของนักปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ นักบริหารการศึกษา ผลการวิจัยถ้าได้รับการยืนยันหรือให้ผลการวิจัยที่ถูกต้องคงเดิมก็จะพัฒนาเป็นทฤษฎี นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักปฏิบัติ เมื่อนักปฏิบัติมีปัญหาในการปฏิบัติงานจะใช้ผลการวิจัย และทฤษฎีมาแก้ปัญหา และยังสามารถนำปัญหานั้นๆ ไปวิจัยเพื่อหาคำตอบสำหรับนำมาแก้ปัญหาอีกด้วย

การวิจัยทางการบริหารการศึกษาสามารถจำแนกออกได้ 7 ประเภท ดังนี้ 1) การวิจัยเกี่ยวกับผู้บริหาร ประกอบด้วย การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การวิจัยเกี่ยวกับอำนาจ การวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจและการวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสาร 2) การวิจัยเกี่ยวกับองค์การ ประกอบด้วย การวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ การวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ การวิจัยเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์การ การวิจัยเกี่ยวกับสภาพองค์การ การวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การ และการวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพองค์การ 3) การวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน ประกอบด้วย การวิจัยเกี่ยวกับนโยบาย และการวิจัยเกี่ยวกับการวางแผน 4) การวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ 5) การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารนวัตกรรมและสารสนเทศ การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเวลา 6) การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างทีมงาน และ 7) การวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด, กาญจน์ เรืองมนตรี และสุรיתอง ศรีสะอาด. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์งานวิจัยทางการบริหารการศึกษา**. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิสมร วิญญูกุล. (2545). **การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ด้านการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). **การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจิตร ศรีสะอาด และทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2540). **แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยการบริหารการศึกษา**. **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 8-9**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2548). **รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์งานวิจัยทางการบริหารการศึกษา**. สกลนคร : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Haller, Emil J. and Knapp, Thomas R. (1985, Summer). Problems and methodology education administration. **Education Administration Quarterly**. 21.
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. (2001). **Educational Administration : Theory, Research, and Practice**. 6th ed. New York : McGraw-Hill.
- Silver, Paula F. (1983). **Educational Administration : Theoretical Perspectives Practice and Research**. New York : Harper and Row.

